

njegovi nazočnosti v jeziku, katerega on nič ne razumi. Jaz sem imel na to pač masten odgovor na jeziku, pa sem rajše potrpel zavoljo ljubega miru.

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

I.

(Dalje.)

Predno se v nadrobnosti spustimo, hočemo podati kratek pregled dr. Perwolfove študije. Pisatelj je razdelil svoj spis v osem oddelkov: prvi oddelek je prav mikaven uvod; drugi oddelek pripoveduje, kako so nesrečni, po bitvi na Kosovem polji potlačeni Jugoslovani posebno od treh vladarjev rešitve pričakovali, in sicer od rimskega cesarja, ki je bil ob enem kralj ogerski in česki, potem od kralja poljskega in od cara ruskega. Tretji oddelek pravi, kako je tačas toliko mogočni poljski kralj zakrivil nesrečo cele Evrope. V četrtem oddelku kaže se Rusija, v petem pa Avstrija, kako ste se trudili, rešiti težavno vprašanje zaradi balkanskih kristijanov. V šestem oddelku se popisujejo boji Srbov, Črnogorcev in Bolgarov zoper Turke, da bi se rešili iz sramotnega jarma sami, ker jih je Evropa na cedilu pustila; v resnici ginljivo je brati, kako so ti nesrečni robovi zdihovali in povsodi pomoči iskali. V sedmem oddelku je govor o Grkih; v osmem pa se popisujejo najnovejši dogodki. V naslednjih člankih podali bomo našim bralcem nekaj podrobnosti iz te zanimive knjige, in dodali nekaj svojih opomb, v kolikor bo to v naših močéh.

II.

V prvem oddelku pisatelj dokazuje, da je bila izhodna in jugoizhodna Evropa od nekdanj izpostavljena navalom različnih azijskih narodov, ki so od Volge in kaspiskega morja sèm prihrumeli, in za več ali manj časa v posestvo vzeli dežele ob Dnjepru, ob črnem morji in spodnji Donavi. Tako Hunci in Avari, Pečenegi in Kumani, Tartari, Magjari in Turki.

Hunci in Avari (Obri), Pečenegi in Kumani so se zgubili iz svetnega pozornja. Tartare so Rusi ukrotili in jih prisilili, zamenjati meč s plugom.

Tako je bilo odstranjenih pet tistih azijskih zarodov, ki so bili nekdanj „šiba Božja“ in strah Evrope; ostala sta le še dva, Madjari in Turki, in kakor so se v prejšnjih stoletjih evropski narodi borili z azijskimi barbari, dokler jih niso vničili ali odbili, tako velja tudi danes vse izhodno vprašanje le boju zoper ostanke onih divjih narodov, boju zoper Magjare in Turke. Dokler ti ostanki azijskega barbarstva ne bodo tje nazaj vrženi, od koder so prišli, v Azijo, tako dolgo orientalno vprašanje ne bode rešeno.

„V istini!“ — zakliče dr. Perwolf — „iztočno vprašanje se za Slovane ni še le zdaj rodilo, ono je tako staro, kolikor časa so Slovani v Evropi.“

Od nekdanj so se morali prvotni prebivalci balkanskega polotoka, to je, Slovani, boriti z narodi, ki so iz Azije sem silili. Bistvo izhodnega vprašanja je boj Slovanov zoper divje narode, ki jih je Azija v Evropo pljunila, je napenjanje Slovanov, znebiti se posiljenega jarma, in roparske druhali zapoditi in vničiti.

Zgodovina prejšnjih stoletij nam dosti pripoveduje, koliko so zlasti ruski in bolgarski Slovani pred Pečenegi, Kumani in Tatarji prestali; je li dandanes bolje? Ali nismo videli in sami doživeli, in še vidimo, koliko trpé karpatski in podonavski Slovani pred Magjari, balkanski Slovani pa pred Turki?

(Dalje prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* *Valentin Orožnovi spisi.* Zbral in priredil Mih. Lendovšek, vikar v Ptuji. Založil in izdal Ignacij Orožen, konsist. svetovalec in korar stolne cerkve v Mariboru. 1879. Spisom je pridjana podoba pisateljeva.

Dobili smo pod tem naslovom ravnokar knjižico, za katero smo gosp. založniku in pa gospodu vredniku spisov Orožnovih prav hvaležni, kajti Val. Orožen bil je eden onih rodoljubov, ki so ljubili mater Slovenijo in jej na čast pesmice peli, ko ona ni še štela toliko zavednih sinov, kolikor jih šteje dandanes. Ljubljansko „slovensko društvo“, je uže začelo leta 1852. v Blaznikovi kamnotiskarnici izdajati slovenske pesme z napevi pod naslovom „Slovenska grlica“ in v teh zvezkih nahajamo tudi Orožnovo „Slovó od lastovke“ z opazko, da je napev „stara kranjska pesem“; kako to, o tem nam gosp. Lendovšek v predgovoru pojasnilo daje. Tudi milosrčno pesmico „Kde so tiste rožice“ nahajamo v „Slov. Grlici“ onega časa. — Zbirko Orožnovih spisov je razdelil gosp. izdatelj v 3 dele, katerih 1. del obsega pesni, — 2. del igrokaz „Mala pevka“, 3. del pa „različne spise“. — Tako imamo v lično natisnjeni knjižici, ki obsega 15 pól in kateri cena je le 60 kr., vso zapuščino rodoljuba, ki je bil z dušo in telesom narodnjak. „Slovan je bil z dušo in telom — piše gosp. izdatelj prav po pravici — za majko Slavo gorelo mu je celo življenje srce. Njegovemu rodoljubju bile so pretesne meje slovenske; željno oziralo se je njegovo oko vsikdar tja doli po slovanskem jugu. Jugoslavija velika in edina bila je zadnja njegovih želj na svetu. Literarno zjedinjenje vseh Jugoslovanov, a pred vsem Slovencev in Hrvatov veljalo mu je kot neobhodna potreba. Zato so njegovi rokopisi, pa tudi nja objavljene tvarine polne „iliriznij“, in ko bi bilo po njegovem, pisati bi morali Slovenci in Hrvati nekako umetno napravljeno mešanico obeh jezikov, ki bi pa ne bila ne slovenščina ne hrvatsščina.“

Naj gredó tedaj spisi našega nepozabljivega Valentina Orožna po vseh okrajnah naše domovine, posebno priprostemu narodu namenjeni!

* „*Hrvatski učitelj*“, časopis za školu i dom, ki je nastopil letos svoj 3. tečaj pod marljivim vredništvom gospodov J. Galla in St. Niemčica, je prinesel letos v prvih listih poleg druge podučne tvarine zanimivi članek o „uporabi ruskega računalá“ z ličnimi slikami. Kaj, ko bi tudi naš „Tovariš“ si izposodil ove slike in si privzel tudi v svoj list navedeno razpravo?

* „*Beseda učiteljska*.“ Tydennik pro učitele a přátelé školství národního. Tako se zove časnik, kateremu vrednika sta gospoda K. Buliř in K. Tanbanek, in ki izhaja uže 11 let v Pragi. Tudi ta tedenik donáša različne podučne in zabavne stvari v pospeh ljudskega šolstva. Zato oba ta lista priporočamo našim narodnim učiteljem, vzlasti takim, ki jih je volja vaditi se hrvatsčine in češčine.

* *Libušin Soud*, domnělá nejstarší památka řeči české, jest podvržen, též zlomek evangelium sv. Jana. Čehož důkaz podává Alois Vojtěch Šembera, pro-

fesor rači a literatury české na universitě Vídenské. Se dvěma světlotisky. — Pod tem naslovom je napovedana zanimiva knjiga, ki jo je spisal dr. A. Šembera, profesor českého jezika na dunajskem vseučilišti, in katera še ta mesec na svetlo pride. V njej dokazuje učeni profesor pismeno to, kar je uže lansko leto skušal dokazati v mnogih ustmenih predavanjih, namreč, da tako zvani „Zelenogorski rokopis“ (Libušin soud) ne izvira iz 9. stoletja, nego da je delo Hanke. Cena knjigi je 1 gold. 20 krajc. in se dobiva pri pisatelju na Dunaji (IX. Berggasse št. 20).

Politične stvari.

Čujte, čujte, slovenski možje,

ki boste letos volili nove poslance v državni zbor dunajski!

Večdnevna razprava berolinske pogodbe, ki so jo evropske vlade sklenile o turških zadevah, je v dunajski zbornici pri kraju.

Na tisoče krvavega denarja davkeplačevalcev je požrla ta razprava, čeravno vsi ustavoverci dobro vedó, da vse njihovo besedovanje je kokodakanje brez jajic. Isto tako pa je tudi ministerstvo samo iznova svojo vladno nezmožnost pred svetom pokazalo s tem, da je po svojem zastopniku dr. Ungerju zbornici naravnost vedeti dalo, da berolinska pogodba ne potrebuje nikakoršnega potrjenja državnega zbora, a vendar — mu jo je dalo v obravnavo!

Tako je Avstrija v enem hipu doživela dvojno prečudno prikazen, ki jej ga ni para v nobenem parlamentu, namreč na eni strani to, da poslanci, vedé, da prazno slamo mlatijo, jo vendar mlatijo mnogo dni, in, kakor gori rečeno, so po dnini, ki jo poslanci imajo, in po drugih pritiskinah, prav po nepotrebnem zapravili veliko tisoč gold., vrh tega pa na strani pustili mnogo drugih potrebnih obravnav, — na drugi strani pa to, da vlada svoje prepričanje tako zatajuje, da se dá zapeljati v to, da zbornici v obravnavo predlaga stvar, o kateri sama pripoznava, da ne gre pred državni zbor.

Zvedeli smo pa pri tej razpravi iz ust ministra dr. Ungerja samega še tudi to, da so ustavoverni kovači decemberske ustave to postavo v nekaterih oddelkih kar naravnost prepisali iz pruske ustave brez pomislika, kaj pomeni in kam sega ta ali uni paragraf ustave. To so pač izvrstni postavodajalci!

Pa pustimo vse te prečudne prikazni na strani in obrnimo se do govora, ki smo ga slišali iz ust enega skozi in skozi ustavovernega poslanca in v katerem on svojo lastno stranko, katera v državnem zboru uže 7 let zvonec nosi, ostro obsojuje, — ta ustavoverni poslanec je Neuwirth, in kritika njegovih tovarišev glasi se tako-le:

„Zbornica ta, gospoda moja, prišla je na svet pod srečno zvezdo in vsak ud te zbornice ima o tem svoj delež. Rodila se je pod znamenjem krize, ki še danes ni prestana in po kateri se državi še zdaj vsi udje tresejo. Dve leti najboljšega življenja je vzel tej zbornici boj o pogodbi Avstrije z Ogersko. Zdaj, ob koncu svojih dni stoji pred tako velikanskim vprašanjem, čegar nasledki so nesprevidljivi in o katerem se ne vé, kako se bo še razvilo. Ako bi v tej zbornici sedeli bistroumniši možje memo nas — onemogli bi bili tudi oni temu vprašanju, najmanj pa bi mu vsaj ne bili kos — mi smo podelani, ker smo se zlorabiti dali, in zlorabiti smo se vladi dali — — toda naj bo, dalje ne bom obtoževal.“

biti smo se vladi dali — — toda naj bo, dalje ne bom obtoževal.“

Naj dodamo nemške besede, kakor jih je govoril poslanec Neuwirth:

„Dieses Haus, meine Herren, ist unter einem Glückstern in die Welt getreten, an dem jedes Mitglied dieses Hauses partizipirt. Seine Geburt erfolgte unter dem Zeichen einer Krisis, die heute noch nicht überwunden ist und dem Lande in allen Gliedern nachzittert. Zwei Jahre seines besten Lebens raubte diesem Hause der Ausgleichskrieg. Nun am Abende seines Lebens steht es vor einer solch gigantischen Frage, unabsehbar in ihren Folgen, in ihrer Entwicklung. Sassen grössere Geister in diesem hohen Hause, als es der Fall ist, sie wären dieser Aufgabe unterlegen, mindestens ihr nicht gewachsen gewesen, — wir sind verbraucht, weil wir missbraucht wurden, und wir wurden missbraucht, — doch ich will nicht weiter anklagen.“

Zdaj pa pristavimo kritiko teh besedi po dunajskem časniku „Reform“, da jo beró tisti volilci naših krajev, ki se dadó od Slovencev voliti, pa se kot nemčurji delajo, da slovenski ne umejo.

Angesichts der in wenigen Monaten bevorstehenden Neuwahlen können wir die erwähnte Aeusserung des Abgeordneten Neuwirth nur mit hoher Befriedigung zur Kenntniss nehmen. Er hat über seine Partei und seine Partei hat durch den demonstrativen Beifall, welchen sie seiner ganzen Rede spendete, über sich selbst ein Urtheil gefällt, wie es schärfer und vernichtender der heftigste Gegner nicht thun konnte.

Er sagte mit trockenen Worten nichts anderes, als: Wir haben weder Talent und Erfahrung genug gehabt, um den Anforderungen gerecht zu werden, welche unsere Wähler an Männer zu stellen berechtigt sind, denen sie in ernster Zeit und unter schwierigen Verhältnissen die Leitung ihrer öffentlichen Angelegenheiten anvertraut; wir haben aber auch nicht jene Unabhängigkeit des Charakters und jene Selbstständigkeit des Urtheils besessen, welche jeder Volksvertreter gegenüber solcher Forderungen der Regierung haben soll, welchen er nach seinem Gewissen nicht gerecht werden kann. Missbraucht wird, wer sich missbrauchen lässt, und wenn schon im Privatleben das Urtheil über einen Mann, welcher sich wider seine bessere Ueberzeugung zum Werkzeug Anderer hergibt, kein günstiges ist, so wird es uns die seit einer Reihe von Jahren die Geschicke unserer Reichshälfte beherrschende Partei des Abgeordnetenhauses nicht verübeln können, wenn wir ihr sagen, dass sie nach den eben citirten Aeusserungen kein Recht mehr hat, selbst von ihren Anhängern jene Achtung zu fordern, ohne welche es im politischen Leben keine Existenzberechtigung gibt.

Wir hoffen zuversichtlich, dass die Worte des Abgeordneten Neuwirth ein lautes Echo finden werden bei jenen Tausenden von Wählern, welche bisher blindlings ihren verfassungstreuen Führern folgten. Parteiführer, welche sich selbst so verurtheilen, können sich darüber keiner Illusion hingeben, dass sie bald Führer ohne Gefolge sein werden.

Ker bodo v malo mesecih nove volitve, si tu navedene besede Neuwirthove moremo mi le z veliko zadovoljnostjo zapomniti. Obsodil je svojo stranko in lastna njegova stranka je, njegovemu govoru burno ploskajoča, obsodila sama sebe tako hudo, da huje bi je ne bil mogel obsoditi najbolj zagrizen nasprotnik.

Kratko, a jasno ni rekel nič drugega, ko to-le: